

2. Закон України «Про основи національної безпеки України». [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>; Концепція зовнішньої політики Російської Федерації. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_27822/; Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>; Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». Указ Президента України від 26 травня 2015 р., № 287/2015. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>; Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України». URL: www.president.gov.ua/documents/5552015-19443; Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України». URL: www.president.gov.ua/documents/5552015-19443; Про Стратегію кібербезпеки України. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/962016-19836>; Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО на 2016 рік. Затверджено Указом Президента України від 12 лютого 2016 р., №45/2016. URL: <http://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/00/19/46/>
3. День. 2015. 23 червня.
4. Дем'яненко М. Ескалація конфлікту на Донбасі: причини, прогнози, реакція світу. *Резонанс*. 2017. № 9. С. 3-14. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/rezonans/2017/rez9.pdf>.
5. Tillerson calls for balancing US security interests, values. URL: https://www.apnews.com/7aff2131d7b4b10b2c84b89c721b6c9?utm_campaign=SocialFlow&utm_source=Twitter&utm_medium=AP_Politics
6. Варшавська декларація НАТО щодо трансатлантичної єдності, одностайно підтриманої всіма 28 країнами-членами альянсу. URL: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133168.htm?selectedLocale=en

УДК 327.57:323.1

Чекаленко Л.Д.

ЗАДАЧІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: НОВЕ ПРОЧИТАННЯ

Автор висловлює власні спостереження щодо безпекової складової існування України. Відзначено, що схема безпеки нашої держави набуває конструктивності, що вселяє певні сподівання на позитив

майбутнього України, яка має протистояти агресії, захищатися і вистояти.

Ключові слова: безпека, Північноатлантичний Альянс, агресор, програми, механізми.

Chekalenko L. Tasks of the National Security of Ukraine: the New Agenda.

The article exposes personal remarks on the security dimension of the existence of Ukraine. The author states that the security scheme of our state acquires constructive features, which give some hopes for a positive development of events in Ukraine that has to resist the aggression, defend and survive.

Keywords: security, the North Atlantic alliance, aggressor, programs, mechanisms.

Дипломатія дає нам чимало позитивних прикладів успішного розв'язання конфліктів, протистояння агресії, вироблення схем нейтралізації викликів із застосуванням різноманітних механізмів захисту. Провідною школою з безпеки світового рівня, що забезпечує стабільність і захищеність євроатлантичного і євроінтеграційного просторів, є Північноатлантичний Альянс.

Про потужний потенціал НАТО, стратегію Альянсу, а також основні складові співробітництва з Україною вже не раз йшлося на сторінках наукових видань. Зупинимось на питанні про новий формат співробітництва між Україною та НАТО в формі Програми поглиблених можливостей, реалізація якої дозволяє розбудувати систему оборони нашої держави, сумісну зі стандартами Альянсу за Партнерською ініціативою сумісності (Partnership Interoperability Initiative) [1].

Поглиблення співробітництва між Україною та Альянсом у системі європейської регіональної безпеки та в контексті боротьби з російською агресією йшлося під час переговорів глави держави П. Порошенка з Генеральним секретарем НАТО Йенсом Столтенбергом. Провідна організація світової безпеки, як підтвердив її очільник, продовжить надавати Україні практичну та політичну підтримку в

протистоянні ворогові та посиленні безпекових інституцій. Учасники Альянсу, а це 28 провідних країн різних географічних регіонів світу, підтвердили, що всі вони «єдині в підтримці суверенітету України, територіальної цілісності в межах її міжнародно-визнаних кордонів та невід'ємного права України самостійно визначати своє майбутнє та зовнішню політику без втручання ззовні» [2]. Міністр закордонних справ України П. Клімкін зазначає, що взаємодія України з НАТО є унікальною: тренуючи і навчаючи нас, НАТО теж вчиться і стає сильнішим [2].

Чи є за цими міркуваннями конструктивне підґрунтя? Відповідь на це питання отримаємо, з'ясувавши складові практичного наповнення співробітництва України з Альянсом. Зрозуміло, що будь-які дії у міжнародних відносинах мають спиратися на законодавчу основу. Серед основних законодавчих актів України з зазначеної тематики – Закон про відмову України від позаблоковості (2014 р.), Воєнна доктрина України в новій редакції (2015 р.), Стратегія національної безпеки України (2015 р.), Послання Президента до Верховної Ради України 2016 р. Рефреном всіх згаданих документів є посил про те, що вступ до НАТО є стратегічною ціллю України.

Верховна Рада вносила відповідні зміни до законодавчих актів України починаючи з 2014 р. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості» (2015 р.) закріпив положення про те, що основною задачею нашої держави є «інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі та в євроатлантичний безпековий простір», а також «поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації» [3]. В Указі Президента України № 555/2015 від 24 вересня 2015 р. «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» від 2 вересня 2015 р. визначено низку безпекових завдань, пов'язаних з військовою, оборонною складовою діяльності держави. Так, у третьому розділі «Воєнної доктрини України» – Цілі та основні завдання воєнної політики, в ст. 15 йдеться про те, що головною метою воєнної політики України є створення умов для відновлення територіальної

цілісності держави, її суверенітету і недоторканності в межах державного кордону України [4].

Привертає увагу ще один важливий документ – «Стратегія національної безпеки України» (до 2020 р.), який фактично вперше акцентує увагу на міжнародних системах колективної безпеки та можливому членстві України в НАТО. На переконання РНБО України, членство в НАТО – єдина надійна зовнішня гарантія державного суверенітету і територіальної цілісності країни. На даному етапі встановлено пріоритетність впровадження стандартів НАТО, досягнення сумісності армії і спецслужб України з відповідними службами і засобами відповідних країн-членів НАТО, що забезпечить у майбутньому набуття членства України в Альянсі [5].

Наразі виконується понад 40 імпортих контрактів на поставку до української армії різних засобів оборони на загальну суму 1,5 млрд. дол. Країни, що підтримують нашу державу в боротьбі із загарбником, передали бронетехніку, безпілотні апарати, засоби спостереження та засоби зв'язку, радіолокаційні станції контрбатареїної боротьби, прилади нічного бачення тощо. Про це та інше йдеться у щорічному Посланні Президента до Верховної Ради «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2016 році» [6].

Президент підкреслив, що 3% ВВП на оборону – це багато, порівняно з ледве 1%, але дуже замало для країни, яка де-факто перебуває у стані війни. «Ми вийшли на безпрецедентний і як ніколи тісний рівень співпраці з країнами Альянсу, який будемо підвищувати, розширювати, поглиблювати – аж до повного досягнення критеріїв членства. Нашою стратегічною метою залишається вступ до НАТО» [6].

До штаб-квартири Альянсу в Брюсселі від Президента України було направлено офіційного листа з проханням включити Україну у Програму розширених можливостей (Enhanced Opportunities Programme). Однак однією з перешкод для можливої співпраці України та Альянсу за цією програмою була відсутність технічної угоди про обмін таємною інформацією. Доволі оперативно – 28 вересня 2016 р. така угода була підписана в Брюсселі. «Цей документ дозволить вивести взаємодію у сфері секретної інформації на зовсім

інший рівень», – зазначив заступник міністра закордонних справ В. Пристайко. Наразі в рамках Програми розширених можливостей з НАТО співпрацюють Швеція, Фінляндія, Австралія, Йорданія і Грузія. Основне призначення програми – досягнення сумісності і відповідності стандартам НАТО [1].

Законодавчу базу, пов'язану зі зміцненням обороноздатності країни, доповнює «Концепція вдосконалення інформування громадськості про співробітництво України з НАТО на період 2017–2020 років», затверджена Президентом 21 лютого 2017 р. Концепція спрямована на підвищення рівня підтримки громадськістю державної політики у сфері євроатлантичної інтеграції та рівня довіри громадян України до НАТО як ключової інституції у зміцненні міжнародної безпеки. У документі зазначається, що Україна здійснюватиме інтеграцію до європейського політичного, економічного, правового простору з метою набуття членства в Європейському Союзі, а також поглиблюватиме співробітництво з Північноатлантичним альянсом з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації. Йдеться про подальше поглиблення співробітництва України з Альянсом у впровадженні глибинних демократичних реформ, використанні потенціалу та практичної допомоги держав-членів НАТО у підвищенні обороноздатності нашої держави для протидії агресії Російської Федерації, а також у сфері реформування сектору безпеки і оборони та оборонно-промислового комплексу за стандартами НАТО.

До законодавчого підґрунтя додалися відповідні державні програми з імплементації прийнятих рішень. На переконання Президента П. Порошенка, з 2017 р. програма співробітництва з НАТО буде повністю зосереджена на досягненні стандартів Альянсу, що має бути завершено до 2020 р. Пріоритетне завдання, закріплене в програмі, стосується досягнення повної відповідності ЗСУ стандартам збройних сил країн НАТО. Передбачається, що питання про членство в НАТО розглядатиметься всеукраїнським референдумом.

Курс України та європейську та євроатлантичну інтеграцію дістав підтримку в підсумковій Декларації саміту НАТО (Варшава, 8-9 липня 2016 р.), ухваленій в формі консенсусу 28-ма країна-

ми-членами Альянсу. Декларація містить наступне положення: «Ми залишаємося прихильними політиці відкритих дверей Альянсу, яка посилюється Альянсом і буде сприяти євроатлантичній безпеці» [7]. Кількість спільних з НАТО програм і різноманітних заходів сягає близько 40 [1].

Що ж має Україна в результаті цих подій? Поки мінуси переважають плюси. Зокрема, Україна не отримала повноцінної системи захисту. Застосований механізм санкцій не дає синергетичного ефекту, оскільки санкції є точковими і розпиленими, хоча й дошкуляють агресорові.

Водночас спостерігаємо й певні позитивні тенденції. Україна крок за кроком, спираючись на підтримку союзників, долає свою військову відсталість. Україна вчиться воювати. Україна і Румунія долучаються до співпраці в рамках В-4. НАТО розширює допомогу Україні. Україна отримує допомогу від США. Утім, переліченого недостатньо для протистояння агресорові. Вседозволеність породжує ще більший рваншизм, примножує рішучість агресора, породжуючи нові виклики світовій та регіональній безпеці.

Джерела та література:

1. Bruno L. *NATO's Enhanced Opportunities Partners*. URL: <http://www.gmfus.org/blog/2016/06/29/natos-enhanced-opportunities-partners>; Україна і НАТО підписали угоду про підтримку ЗСУ. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/06/15/7050784/>; Ukraine has submitted an official request to be a member of the NATO Enhanced Opportunities Programme, Deputy Foreign Minister. URL: https://en.lb.ua/news/2016/09/23/1911_ukraine_applies_nato_enhanced.html
2. Спільна заява Комісії Україна-НАТО під час Варшавського саміту. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/press-center/comments/5992-spilyna-zajava-komisiji-ukrajina-nato-pid-chas-varshavyskogo-samitu>; <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/dveri-nato-vidkriti>
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості. Верховна Рада України; Закон від 23.12.2014 № 35-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/35-19>.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Военної доктрини України». URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>
5. Указ Президента України від 26.05.2015 № 287 «Про рішення Ради наці-

ональної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/19054>

6. Щорічне Послання Президента до Верховної Ради «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2016 році». URL: <http://www.president.gov.ua/news/shorichne-poslannya-prezidenta-do-verhovnoyi-radi-pro-vnutri-38077>
7. Україна і НАТО підписали угоду про підтримку ЗСУ. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/06/15/7050784/>; Президент Петро Порошенко підписав Указ «Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості про співробітництво України з НАТО на період 2017-2020 років». URL: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-zatverdiv-konceptsiyu-vdoskonalennya-informuvannya-40142>

УДК 327.2/321.7

Мартинов А.Ю.

ТЕОРІЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО МИРУ: МІЖ ІДЕАЛІЗМОМ І РЕАЛІЗМОМ

Проаналізовано актуальну практику імплементації теорії демократичного миру у політичну реальність. Цей суперечливий процес забезпечує посилення хаотичного стану глобальної системи міжнародних відносин. На прикладах війни в Косово, війни в Іраку та війни в Лівії показано, як ідеалістичні наміри впровадження демократії провокують регресивні соціально-історичні процеси.

Ключові слова: *теорія демократичного миру, міжнародні відносини, політичний реалізм, Ірак, Косово, Лівія.*

*Martynov A. **The Theory of the Democratic Peace: Between Idealism and Realism.***

The article analyzes the current practice of implementing the theory of democratic peace in political reality. This contradictory process intensifies the chaotic state of the global system of international relations. The examples of the war in Kosovo, the war in Iraq and the war in Libya